Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja

18.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnalle. Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

1 Talous toipuu koronakriisistä

Talousarvioesitys on laadittu tilanteessa, jossa kansainvälinen talous ja Suomen talous ovat elpymässä koronapandemian aiheuttamasta kriisistä. Kuluvan vuoden mittaan talouskehitys on kohentunut, kun rokotuskattavuus on kasvanut ja pandemiaan liittyviä rajoituksia on purettu.

Talouskasvun suurimmat riskit liittyvät edelleen koronapandemiaan. Suomen oman tautitilanteen ohella epävarmuutta pitää yllä pandemian globaali kehitys varsinkin kehittyvissä maissa, joissa rokottaminen on edistynyt hitaasti.

Työllisyys on Suomessa kohentunut aiempia odotuksia nopeammin talouden elpymisen myötä. Työllisyysaste ja työllisten määrä olivat loppukesällä jo pandemiaa edeltäneen ajan yläpuolella.

Inflaatio on Suomessa nopeutunut jonkin verran kuluvan vuoden mittaan. Syyskuussa yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 2,1 %. Koronakriisin alussa keväällä 2020 inflaatio hidastui niin, että hinnat jopa laskivat. Tänä vuonna hintojen nousua ovat nopeuttaneet pitkälti väliaikaisiksi arvioidut tekijät.

Talousarvioesityksen pohjana olevaa valtiovarainministeriön ennustetta voidaan pitää tasapainoisena ainakin yleisen talouskehityksen osalta. Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa 3,3 % vuonna 2021, 2,9 % vuonna 2022 ja 1,4 % vuonna 2023. Suomen Pankin syyskuussa 2021 julkaistun ennusteen mukaan vastaavat luvut ovat 3,5 %, 2,8 % ja 1,3 %.

Valtiovarainministeriö ennustaa työllisyysasteen olevan 73,6 % vuonna 2022, kun vastaava Suomen Pankin ennuste on 72,7 %. Valtiovarainministeriö ennustaa inflaation hidastuvan kuluvan vuoden 1,8 prosentista 1,6 prosenttiin vuonna 2022, kun tarkastellaan yhdenmukaistettua kuluttajahintaindeksiä. Vastaavat luvut Suomen Pankin ennusteessa ovat 1,9 % ja 1,5 %.

2 Julkista taloutta syytä vahvistaa

Julkisen talouden suuri alijäämä oli koronakriisin akuutin vaiheen aikana erittäin perusteltu. Poikkeuksellisessa tilanteessa oli tarve käyttää runsaasti julkisia varoja terveydenhuoltoon sekä kotitalouksien ja yritysten tukemiseen kriisin

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja

18.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

aikana. Välittömästi akuutin terveyskriisin hellittäessäkään ei ole syytä kiristää finanssipolitiikkaa nopeasti, jos talous vielä tarvitsee tukea.

Ennusteiden mukaan vuodesta 2022 lähtien talous on kuitenkin sellaisessa tilassa, jossa se ei enää tarvitsisi merkittävää päätösperäistä finanssipoliittista tukea. Silloin kun suhdannetilanne on suotuisa, finanssipoliittisen elvytyksen vaikutukset tuotantoon ja työllisyyteen eivät ole suuria, ja seurauksena voi olla hintojen nousu julkisissa hankinnoissa ja kotimaisen kustannustason yleinen kallistuminen.

Vaikka julkisen talouden alijäämän ennustetaan pienenevän selvästi vuonna 2022, tasapainoon on matkaa. Julkinen velka suhteessa BKT:hen kasvaa edelleen vuonna 2021 vahvasta BKT:n kasvusta huolimatta, eikä velan kasvun odoteta senkään jälkeen pysähtyvän ilman uusia politiikkatoimia. Vaikka koronakriisistä ei näillä näkymin jää merkittävää pysyvää jälkeä bruttokansantuotteeseen, jättää se kuitenkin jälkeensä selvästi aiempaa suuremman julkisen velan.

Julkisen talouden vahvistaminen on nyt Suomessa tarpeen. On syytä ottaa huomioon mittava pitkän aikavälin kestävyysvaje sekä tarve varautua tuleviin matalasuhdanteisiin. Mitä enemmän velkaantumista vähennetään hyvinä aikoina, sitä enemmän on huonoina aikoina varaa tukea taloutta julkisin varoin.

Julkisen talouden kestävyysvajeen aiheuttaa pitkälti se, että väestö vähenee ja huoltosuhde heikkenee. Samalla työllisyysaste on Suomessa yhä selvästi matalampi kuin muissa Pohjoismaissa, ja työn tuottavuuden kehitys on viimeisten runsaan 10 vuoden aikana ollut poikkeuksellisen heikkoa. Heikkoon tuottavuuskasvuun on liittynyt pitkään jatkunut yritysten investointien vaimeus.

Talouden kasvuedellytyksiä ja julkista taloutta vahvistavia rakenteellisia uudistuksia on Suomessa tehty viime vuosina. Niitä silti tarvitaan koronakriisin jälkeen entistäkin enemmän. Niiden vaikutukset kuitenkin koetaan usein pitkällä viipeellä, ja vaikutuksiin liittyy tyypillisesti epävarmuutta. Uudistusten lisäksi julkisen talouden alijäämää onkin syytä pienentää tuntuvasti jo lähivuosina.

Talousarvioesityksessä poiketaan hallituskauden alussa asetetusta valtiotalouden kehyksestä, jota jo kasvatettiin hallitusohjelmaan kirjatun poikkeusolojen mekanismin kautta vuosille 2021 ja 2022. Jotta finanssipolitiikan säännöistä saadaan hyötyä, niitä on syytä noudattaa johdonmukaisesti. Säännöistä poikkeaminen koronakriisin tapaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa on perusteltua. Jos kuitenkin poikkeaminen muodostuu säännöksi, uhkana on, että säännöistä muuten koituvat hyödyt menetetään. Finanssipolitiikan uskottavuuden

Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

Lauri Kajanoja

18.10.2021
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

rakentaminen voi sääntöjäkin hyödyntämällä kestää kauan, mutta uskottavuus voidaan epäilemättä menettää lyhyessä ajassa.